

DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI - PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,*

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS
*manè discutienda in Scholis Medicorum, die Martis vigesimo nono
mensis Novembris, anno Domini M. DCC. LVII.*

M. JOANNE FRANCISCO PARIS,
M. ANTONII-NICOLAI GUENAUT,
vices gerente, Doctore Medico, Præside.

An ad sanitatem Equitatio ?
I.

UENAM, varias inter corporis exercitationes, ad tuendam resti-
tuendamve sanitatem plus pro sint meditati, nulla sanè accommodatior
occurrit quam repetita interdum equitatio. Hæc varias apud gentes tan-
toperè celebratur, ut nullum aliud æquè tutum ac efficax habeatur præ-
sidium. Hinc est quòd celeberrimus Angliæ Medicus *Sydenham*, ab hy-
dragryoli luem veneream, febres intermittentes peruviani corticis usu,
non certiùs quidem curari, quam phrisin ab ipsâ equitatione sanctè affirmat. Nec
ad hypochondriacos, cachecticos, hystericos, melancholicos affectus, ad chlorosim
& ad roboranda corpora, aliud est certum æquè remedium. Et antiquiores apud
* M. CLAUDII TH. GUILL. GUILBERT DE PRÉVAL, ann. 1751.

A

Scriptores quæ passim equitationis leguntur encomia ratione & experientiâ fulciantur. Equitationis namque commoda, effectus & utilitates si perquisieris; hæc ad tria capita reducenda comperies. 1°, Fovet & emendat digestiones. 2°, Sanguinis circuitum adjuvat, ideoque omnes motus suscitatur & dirigit. 3°, Secretiones excretionisque sustentat & promovet.

I I.

PROMOVENDÆ digestionis præstantissimum equitationem esse præsidium firmâ & constanti observatione planum est. Qui lentè digerunt aquè efficax nullum aliud remedium inveniunt, modo non repletus nimis sit ventriculus, nec celeri nimis atque succulivâ utantur equitatione. At modico primùm ferantur itinere, donec majora in dies spatia gradatim emensi, utilitatem inde percipiant. Cur equitatione ita foveantur, & corroborentur digestiones? In promptu ratio est. Moderatâ exercitatione hûc & illuc leniter movetur ventriculus, ab ambientibus premitur visceribus, sursum à diaphragmate, à musculis abdominalibus anteriùs, à resistentibus partibus posterius, intestinorum gyris & hepate à lateribus. Hi autem varii, leves, successivi, & alternati motus, quasi premente manu, molliter ventriculum succutiunt; sed & ipse ventriculus equi motu blandè movetur & agitur: hinc sanè peristalticus ejus motus, & ipsius actio tonica exsuscitantur. Hoc igitur multiplici motu intra ventriculum contenta voluntur, miscentur, exprimuntur, ipsius adaugetur calor. Eo tandem motu è ventriculo citiùs ad pylorum trudentur assumpta; intestinis verò ulteriorem divisionem & mixtionem patiuntur. Bilis, succus pancreaticus, succi intestinales, propter concitatam ab equo agitationem copiosius erumpunt. Totam agitando corporis compagem equitatio, vasorum actionem promover, fluidaque iteratis pressio-nibus validius propellit; melius ergò & vegetius intra ventriculi texturam absolvitur sanguinis circulatio, frequentiorque ipsius attritio, quam statim superior excipit succorum gastricorum secretio, feliciùs inde absolvitur emendaturque digestio. Quid ergò miraberis tot homines ventriculo debiles, simplici equitatione sibi Medicinam adhibuisse, licet in vanum jam omnimoda usurpavissent auxilia? Quid mirum si rustici, viatores, duris & indefessis exercitati laboribus, aliis perfectius digestionem absolvant? Quid denique mirum quòd è contrâ studiosi, sedentarii, licet admodum robusti, tot ex parte ventriculi patiantur mala, tandiuque languescant? Alimentorum debitè absolutà digestionem, debita & conveniens subsequitur *Chylificatio*, id est ex massâ alimentariâ nutritii exprimuntur succi, expressi magis attenuantur, jamque à facibus expurgantur, eaque præsertim indole lacteas subeunt venas. Hinc chylus neque nimis crassus, neque acris, neque acescens, sed homogeneous, omnique alibili dote præditus. Ad sanitatem tuendam, quanti intersit his dotibus pollens chylus norunt physiologi: apud ægros verò jugiter experiuntur clinici; si quidem à pravis digestionibus morbos ferè omnes suam originem ducere comperiunt, nec nisi digestionem emendando ejusmodi morbos debellare valent.

I I I.

RITÈ peractâ digestionem, optimus sobolefcet sanguis, cujus ad circuitum duo sanè necessariò requiruntur. 1°, Ex fluidorum parte: certa quadam fluiditas & homogeneitas. 2°, Sufficiens & ordinata vasorum actio: sed præsidio aderit fluiditas dum cæteris paribus, omni dote memoratâ præditus erit chylus. Quid enim sanguis nisi chylus ipse ulteriùs elaboratus? Rubros globulos constituit sex chyli globulorum adunatio; serosusque latex ipsissimus chyli latex est. Hæc ergò utriusque partes, ulteriori elaboratione differunt magis quàm indole. Porro uti naturam chyli redoler sanguis, ita quicumque humores alii sanguinis redolent energiam, nihil enim sanguis nisi serosa pars & mucilaginosa chyli ulteriùs elaborata. At humorum indoles à cujuscumque fluidi expurgatione magnoperè pendet; sed cum præsertim secretionibus adjuvandis conducatur equitatio, ex hac adhuc parte aderit sanitatis commodum. Sanguinis autem promovendo circuitui vasorum requiritur actio. Verùm hæc sive tonica sive muscularis actio, ab equitatione maximè juvatur: blandâ enim & continuâ agitatione, succu-

3
Muntur vasa & exfuscantur. Moderato equi motu arteriarum systalticæ adaugentur vires; hinc pressio sufficiens & actio in fluida: hæc autem renixu in solida impetum edunt, & ideo utriusque reciproco adaucta motu, fluida comminuuntur, intimius miscentur homogenea, extricantur aliena, tandemque nativum illud fluidas inter & solidas corporis partes conciliatur & servatur æquilibrium. Sic ad quascumque secretiones idonea paratur materia. Sed à debita chyli constitutione laudabilique sanguinis circuitu, unâ cum fluidorum pressione potissimum pendet ἀμάρτωσις. Omnia ad hoc opus requisita ab equitatione exurgunt, in chylo, in sanguine, in ipsâmet vasorum actione; partes itaque chyli globosæ communi oceano immixtæ, cordis, arteriarum simul & viscerum ac musculorum actione densantur. Quâque densantur ratione, à fæcibus expurgantur; ut potè tot in circuitibus agitatæ & volutatæ, factâ autem depuratione ipsis conciliatur *homogeneitas*. Hæ autem partes sui quasi factæ juris, efficacius attractionis exerunt vires, sequequæ sex adunant globuli, vel in eandem satis constantem massam vasorum actione compinguntur, eoque modo in gavinum mutantur sanguinem. Porro cum intrâ pulmonum substantiam maximè hæc fiat ab equitatione pressio, ἀμάρτωσιν efficacius absolvi, rem pensantî manifestum habebitur; fortius enim & efficacius hæc exercitatio moderatâ, sua in fluida agunt arteriæ pulmonales, nam ab aeris actione, elatere, & pondere, alternatim premuntur & fulciuntur; ibique per equitationem sæpius & celerius hæc contrahuntur arteriæ: hinc repetitis ictibus magis ac magis chyli partes compinguntur. Sed & equitatione sæpius renovatur aer quàm si quiescat homo; hinc & subtilissimum quid, & magis elasticum forsitan sanguini pulmonali suppeditat hoc genus exercitii, quo perfectius fiat ἀμάρτωσις.

I V.

JAM VERO perfectus sanguis materiem secretionum sibi analogam suppeditabit; secretiones enim ut debite fiant, præcipuè requiruntur & humorum ad organa secretoria appellentium quantitas, & eorundem elaboratio, ut hic aut ille exurgat secretus humor. Aderit jam quantitas, dum ritè se sanguis habebit; aderit etiam elaboratio, dum arteriæ lymphaticæ, secretorii tubuli, reactionis motu, elatere & motu tonico, suâque vigeant resistentiâ. Porro hæc omnia dantur, cum sanguinea vasa vegetè pulsant. Quorsum ergò id ulteriùs probaremus, cum ex præcedentibus ab ipsâ quidem equitatione secretiones optime fieri deducatur? Verùm tot secretorii tubuli ab humore interius contento obstructi & ingurgitati, vix ac ne vix quidem in fluida præinfarctu ac debilitate agere valent. Hos commovet tubulos repetitis vicibus & succutiendo proritat equitatio; fluidum agitât contentum, & successu temporis dividit; unde tubulorum partim adaucto robore, & aliquali recuperatâ humorum *fluxilitate*, moveri & circumagi incipiunt concreta; hæcque operâ, huc usque ingurgitati sese liberant tubuli, eâ quidem motatione, & ab omnium tunc magis intensâ musculorum actione adjuti. Præterea cum vegetius pulsant arteriæ, laticem fortius & ulteriùs movent, partesque concretas continuò urgent; hinc ad resolvendas obstructions tanto-perè Gymnastice, præcipuèque equitatio, commendatur.

Dum ritè secretiones absolvuntur, ab heterogeneis debite expurgatur sanguis, neque in sui compositione defectu aut excessu peccat; succi tunc digestivi, ut par est, seccantur; undè chylus ad conficiendum sanguinem idoneus evadit, ac sub eo proinde respectu ita sibi auxiliatrices manus præbent χυλωσης & ἀμάρτωσις: omnium ideo secretionum & sanguinis bona erit indoles, & facile præbitur nutritionis materies; nam cum vigentibus omnimodè secretionibus & excretionibus colatoria quælibet suo fungantur munere, nutritioni dicata materies elaboratur. Hæc enim præsertim in vasis minimis & in nevrolymphaticis suas acquirit dotes, ibique fiunt & depurationes & reparationes. Ergò melius exinde nutritur corpus, magisque vigebit. Hæcque ratio est cur sæpè homines, dum vitam sedentariam agerent, graciles & macilenti, per equitationem pinguescant. Nec aliunde juvenes magis grandescere & corroborari perhibentur, quàm peregrinationibus & æris mutatione; quippe inter peregrinandum nunc equo, nunc navi, nunc rhedâ corpus exercent,

EXCRETIONES pati corpus humanum cuiusque notum est. Quibus enim nutrimur assumpta satis non sunt homogenea nobis & analoga, ideo ad excernenda quæ nobis sunt infensa, multiplices paravit vias provida semper Natura. Nostra aliunde fluida calore & motu, ut potè oleosa & mucilaginosa, spontaneâ vi indefinenter ranceſcunt; tum similiter solidorum abraſæ partes omnes foras eliminandæ. Quantæ subsequantur morborum iliades, si immisceantur excretiones, nemo nescit. Maximi igitur interest ad incolumen servandam sanitatem ut foveantur excretiones. Porro alia inter auxilia cuiuslibet generis excretiones promovet equitatio. Primò quidem sæcum excretionem intestinalium provocat, quatenus musculorum & viscerum abdominis adauctâ systole, præcipueque diaphragmatis, vehementius pressæ quæ subjiciuntur, felicius foras amandantur fæces. 2°. Cæteris paribus uberius fit urinæ excretio, cum nempe moderato equitationis motu, alternatim succutiuntur renes, ad partium heterogenearum excretionem præparatur lymphatica moles, lymphaticæ resolvuntur concrectiones, uberiorque per renes fit urinæ excretio. 3°. Melius & vegetius peragitur cutanea excretio, tum ob virium systolicarum & musculorum intensam magis actionem, tum ob feri lixivialis evolutionem, ut potè quoddam per equitationem, uti diximus, humorum oceano communi stagnantes, & quasi concreti liquores extricentur facilius, vegetiusque inquinamenta sua foras expellat sanguis. Nec omitendum est corporis peripheriam equitationis ope per lintea & corporis indusia veluti fricari; quantum verò embrocationes frictionelque transpirationem promoveant & exsuscitent, apprimè noscitur.

At quantum æquabilis juvat equitatio, tantum immoderata nocet: corporis enim violentiori motu non leviter pectus excandescit, stagnat sanguis intra pulmonem dædaleos anfractus, asperiores in abdomine patitur sessor musculorum depressiones, molestius complanatur diaphragma, vasorum abdominis majores trunci mole viscerum obruti sanguinem pariter & difficilius admittunt & reddunt ægrius. Capillaria totius corporis vasa fervidiori & uberiori turgent sanguine; crassescens inde sanguis lentius multo progreditur, hæret in minoribus vasis, ac tandem interceptis secretionibus, variè in variis corporis partibus obstructions sobolescent, infelicissimi morborum prodromi. Tot igitur incommoda si vel præcavere vel expellere animus est, leni, repetitâ & constanti equitatione utendum, non statim à palatu, non ubi fames urget, non in locis asperis, non diutius in aprico, at sub umbrâ potius, in aëre sudo & salubri; sic hystericæ, melancholici, hypochondriaci medelam sibi accersunt. Manifestum est igitur quare pallidæ virgines, hælici, & phthisici ab equitatione sæpe sæpius convalescant; quare, & quidem merito, ad hujusmodi morbos proſtigandos pro efficaciore auxilio habeatur, aliisque cuiuscumque speciei remediis antepônatur equitatio. Sed quid multa? Si valetudini consulas, nec remedia usurpes plurima, nec adhibeas frequentius. Quàm multi enim morbum præcavendo, morbum ipsum & mortem accersivere? Compensariam magis ad sanitatem indicamus viam. Has leges ut saluberrimas præscribimus; aerem purum seligas; animi pathemata compeſce; provocetur per modicum laborem fames; ad mensam accedito non impleturus stomachum, sed sumpturus tantum parvâ manu quod satis est; nihil motibus inconditis tribuas, intempestivæ quieti nihil; quæ excerni & retineri debent, fac ut suas optimè & uti decet vices obeant. Verbo dicam, interdum equitare mentineris; præceptorum artis medicæ summa est; in illorum observatione sanitas ipsa continetur; unde concludimus;

Ergo ad sanitatem Equitatio.

Proponebat Parisiis **GUILLELMUS FUMÉE**, Bjoçæns, Doctor Medicus Cadomensis; necnon Saluberrimæ Facultatis Medicæ Parisiensis Baccalaureus,
A. R. S. H. 1757, A SEXTA AD MERIDIEM.